مقاله پژوهشی

ارتباط طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی در زندانیان دارای اختلال شخصیت مرزی زندان مرکزی همدان

*عصمت شجاع الدینی[1]، یاسر عزیزی سعید[2]

چکیده

مقدمه: سبک‌های دلبستگی ناایمن به عنوان یکی از عوامل مهم در ایجاد طرحواره‌های ناسازگار اولیه؛ به ویژه در زندانیان دارای اختلالات شخصیتی می‌تواند در بروز رفتارهای مجرمانه در آینده این افراد تأثیرگذار باشد.

هدف: هدف از این پژوهش بررسی ارتباط طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی در زندانیان دارای اختلال شخصیت مرزی زندان همدان در سال ۱۳۹۶ بود.

مواد و روش‌ها: این مطالعه توصیفی مقطعی بر روی زندانیان دارای اختلال شخصیت مرزی زندان همدان در سال ۱۳۹۶ با روش نمونه‌گیری هدفمند بر روی ۱۱۰ نفر انجام گرفت. این افراد پیش‌تر بر اساس مصاحبه بالینی توسط روانشناس و روانپزشک و اجرای پرسشنامه چندمحوری بالینی میلون، به عنوان بیمار دارای اختلال شخصیت مرزی تشخیص داده شده بودند. آزمون طرواره‌های یانگ (فرم کوتاه) و سپس پرسشنامه سبک دلبستگی کولینز و رید بر روی آنان اجرا و داده‌ها با استفاده از روش همبستگی پیرسون مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: متداول‌ترین طرحواره‌های ناسازگار اولیه به ترتیب، بی‌اعتمادی/ بدرفتاری (۲۵)، نقص و شرم (۲۴)، رهاشدگی/ بی‌ثباتی (۲۳)، خویشتن‌داری/ خود انضباطی ناکافی (۲۱) و محرومیت هیجانی (۱۹) بودند. میانگین نمرات دلبستگی ایمن ۱۱، اجتنابی، ۱۲ و دوسوگرا ۱۵/۵ بود و بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک دلبستگی ایمن رابطه معکوس معنادار وجود داشت (r= -۰/۷۵) و بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک دلبستگی دوسوگرا همبستگی مثبت و معنادار وجود داشت (r=۰/۹۴).

بحث و نتیجه‌گیری: زندانیان دارای اختلال شخصیت مرزی که سبک دلبستگی دوسوگرا داشتند طرحواره‌های ناسازگار بیشتری داشتند و افرادی که سبک دلبستگی ایمن داشتند از طرحواره‌های ناسازگار کمتری برخوردار بودند.

کلمات کلیدی: اختلال شخصیت مرزی، زندانیان، سبک‌های دلبستگی، طرحواره‌های ناسازگار اولیه.

مجله علوم مراقبتی نظامی ■ سال پنجم ■ شماره ۳ ■ پاییز ۱۳۹۷ ■ شماره مسلسل ۱۷ ■ صفحات ۲۲۰-۲۲۷

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۹/۳
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۰/۳
تاریخ انتشار: ۱۳۹۷/۱۲/۲۴

مقدمه

اختلال شخصیت با ناسازگاری فراگیر و انعطاف ناپذیری در رفتار، شناخت، حالت عاطفی (هیجان پذیری) و کنترل تکانه مشخص می‌شود و در سراسر بزرگسالی نسبتاً باثبات است (۱). اختلال شخصیت مرزی به‌عنوان یکی از انواع اختلالات شخصیتی؛ الگوی فراگیر بی‌ثباتی روابط میان فردی، خودانگاره و عواطف و تکانش‌گری محسوسی است که در اوایل بزرگسالی شروع می‌شود و در زمینه‌های مختلف وجود دارد به طوری که در تلاش‌های شتاب‌زده برای اجتناب از رها شدن خیالی یا واقعی، الگوی روابط میان فردی بی‌ثبات، اختلال هویت، تکانش گری، بی‌ثباتی عاطفی

۱- کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، ایران، کرمان (*نویسنده مسئول).
آدرس الکترونیک: elshojaei@yahoo.com
۲- دکتری روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران.

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-05]

[DOI: 10.29252/mcs.5.3.220]

و خشم نامناسب؛ خود را نشان می‌دهد (۲). نتایج پژوهش‌های گوناگون شیوع اختلالات روانی، به‌ویژه اختلال شخصیت مرزی را در زندانیان نسبت به جامعه بسیار بالاتر گزارش نموده‌اند (۳). وجود بیش از ۲۲۰ هزار زندانی در زندان‌های کشور که نزدیک به نیمی از این زندانیان را جوانان تشکیل می‌دهند (۴) بسیار نگران‌کننده است و نیاز به بررسی همه جانبه برای کاهش آمار جمعیت کیفری در این حوزه الزامی می‌باشد. ویژگی‌های شخصیتی و وضعیت روحی و روانی؛ از عوامل مهم و تأثیرگذار در بروز جرائم مجرمین می‌باشد (۵). حضور در زندان همراه با محدودیت‌های طبیعی آن و وجود سرگذشت پرآسیب، اختلالات روانی و شرایط پرتنش در زندانیان، زمینه را برای بروز رفتارهای خود- آسیب‌رسان (خودکشی- جراحت خود) در برخی از آن‌ها فراهم می‌کند. بیشترین شیوع اختلال روانی در زندانیان در افراد ۲۴ تا ۳۱ سال گزارش شده است (۴). نظریه شناختی بر پایه این اعتقاد استوار است که در اختلال شخصیت، طرحواره‌های ناسازگار بسیاری وجود دارند و بنابراین، در موقعیت‌های بسیاری در ذهن بازنمایی می‌شوند و به نظر می‌رسد که هدایت رفتارها و راهبردهای رفتاری را که احتمالاً در شرایط محیطی معینی ناکارآمد هستند، بر عهده دارند (۶).

طرحواره‌های ناسازگار اولیه، الگوهای هیجانی و شناختیِ خود - آسیب‌رسانی هستند که در ابتدای رشد و تحول در ذهن شکل گرفته‌اند و در سیر زندگی تکرار می‌شوند؛ بنابراین رفتارهای ناسازگار در پاسخ به طرحواره به وجود می‌آیند. اغلبِ طرحواره‌های ناسازگار حاصل تجارب زیان‌بخش محسوب می‌شوند که فرد در سیر دوران کودکی و نوجوانی دائماً با این تجارب روبه‌رو بوده است (۷). اثر این تجارب ناگوار در سیر تحول با یکدیگر جمع می‌شود و منجر به شکل‌گیری یک طرحواره کاملاً ناسازگار تمام عیار می‌گردد. طرحواره‌های ناسازگار اولیه و راه‌های ناکارآمدی که بیماران از طریق آن‌ها یاد می‌گیرند با دیگران کنار بیایند، اغلب زیربنای نشانه‌های مزمن اختلالات محور I مثل اضطراب، افسردگی، سوءمصرف مواد و اختلالات روان‌تنی به شمار می‌روند (۸). پنج ذهنیت طرحواره‌ای شامل کودک رهاشده، کودک عصبانی و تکانش گر، والد تنبیه‌گر، محافظ بی‌تفاوت، بزرگسال سالم؛ در بیماران مبتلا به اختلال شخصیت مرزی مشخص شده است (۹). محققان معتقدند برخی از این طرحواره‌ها به ویژه آن‌هایی که عمدتاً در نتیجه تجارب دوران کودکی شکل گرفته‌اند ممکن است هسته‌ی اولیه اختلالات شخصیت، مشکلات شخصیتی خفیف‌تر و بسیاری از اختلالات مزمن در محور I باشند (۱۰). طرحواره‌ها موجب سوگیری در تفسیرهای ما از رویدادها می‌شوند و این سوگیری در روابط میان فردی، به صورت سوءتفاهم‌ها، نگرش‌های تحریف شده، گمانه‌های نادرست، هدف و چشم‌داشت‌های غیرواقع‌بینانه خود را نشان می‌دهند (۱۱). این طرحواره‌ها در زندانیان در مقایسه با افراد عادی تفاوت معناداری دارد. وجود طرحواره‌های ناسازگار اولیه در تعامل با سبک‌های دلبستگی ناهنجار در بروز جرم در افراد نقش مهمی را ایفا می‌کند. پررنگ بودن طرحواره‌های ناسازگار اولیه به ویژه در دو حوزه (اجتناب/ طرد) و (خودگردانی/ عملکرد مختل) می‌تواند در گرایش افراد به سوی ارتکاب رفتارهای مجرمانه نقش داشته باشد (۱۲). نتایج پژوهشی نشان داد سبک دلبستگی ایمن فرد بر طرحواره او اثر مثبت گذاشته و از این طریق، میزان افسردگی در فرد کاهش می‌یابد. از طرف دیگر سبک دلبستگی ناایمن با اثر منفی که بر طرحواره فرد می‌گذارد باعث افزایش افسردگی در فرد می‌شود. بنابراین سبک‌های دلبستگی از طریق طرحواره‌های ناسازگار اولیه، افسردگی را در فرد موجب می‌شوند (۱۳). همچنین این طرحواره‌های ناسازگار به دلیل ارضاء نشدن نیازهای هیجانی اساسی دوران کودکی به وجود آمده‌اند. این نیازهای هیجانی، جهان‌شمول هستند و افرادی که از سلامت روان برخوردارند می‌توانند این نیازهای هیجانی بنیادی را به طور سازگارانه‌ای تأمین کنند. یکی از این نیازها، دلبستگی ایمن به دیگران (شامل نیاز به امنیت، ثبات، محبت و پذیرش) می‌باشد (۱۴). نوزادان، تجربیات خود با مراقبان را برای ایجاد نمودهای دلبستگی درونی یا الگوهای فعال‌سازی درونی درباره‌ی خودشان و دیگران در روابط بیرون می‌کشند و این نمودهای دلبستگی در پی آن، انتظارات در مورد روابط و آینده را شکل می‌دهند (۱۵). چنین بیان شده که بازنمایی‌های دلبستگی می‌توانند به عنوان طرحواره‌های شناختی برای روابط مفهوم‌سازی شوند که در پاسخ به تجربیات با مراقبان دوران کودکی شکل گرفته‌اند (۱۶). سه سبک دلبستگی عمده وجود دارد: دلبستگی ایمن (Secure)، دلبستگی ناایمن- اجتنابی (Avoidant) و دلبستگی ناایمن- اضطرابی/ دوسوگرا (Ambivalent). کودک دارای سبک دلبستگی ایمن گرایش دارد که دیگران را به عنوان قابل اتکاء و خودش را به عنوان کسی که

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-05]
[DOI: 10.29252/mcs.5.3.220]

ارزش دوست داشتن و مراقبت دارد، ببیند (۱۷). پژوهشی نشان داد که حدود ۵۶ درصد از بزرگسالان در طبقه‌ی دلبستگی ایمن قرار می‌گیرند (۱۸). همچنین، ارتباط میان دلبستگی ناایمن با گروه همسال و رفتار بزهکارانه را گزارش داده‌اند (۱۹). سبک‌های دلبستگی اجتنابی و ایمن با آسیب‌های جسمی و عاطفی در دوران کودکی رابطه منفی، اما سبک دلبستگی دوسوگرا با آسیب‌های دوران کودکی رابطه مثبت دارند (۲۰). یک مرور منظم بر ادبیات موجود نشان داد بین دلبستگی (عمدتاً از نوع ناایمن اجتنابی، مقاوم و نابسامان) و رفتار پرخاشگرانه رابطه پایداری وجود دارد و حتی هنگامی‌که نتایج برای سوءمصرف مواد کنترل می‌شد باز هم رابطه سبک دلبستگی ناایمن با خشونت‌ورزی معنادار باقی می‌ماند (۲۱). بر اساس نتایج پژوهش‌ها سبک‌های دلبستگی دوسوگرا و اجتنابی بهترین پیش‌بین‌های صفات شخصیت مرزی هستند (۲۲). بر اساس نتایج مطالعات، طرحواره‌های خویشتن‌داری/ خود انضباطی ناکافی و نقص، بیشترین رابطه را با اختلالات شخصیت دارند. طرحواره‌ی بی‌اعتمادی/ بدرفتاری با اختلال شخصیت پارانویید، طرحواره وابستگی با اختلال شخصیت وابسته، طرحواره خویشتن‌داری/ خودانضباطی ناکافی با اختلال شخصیت مرزی و طرحواره معیارهای سرسختانه با اختلال شخصیت وسواسی- جبری رابطه‌ی بالایی را نشان داده‌اند و بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه در بیماران مبتلا به اختلالات شخصیت مرزی و افراد بهنجار تفاوت معناداری وجود دارد (۲۳). علاوه بر آن تفاوت معناداری در طرحواره‌های حوزه بریدگی و طرد، خودگردانی و عملکرد مختل، محدودیت‌های مختل، گوش به زنگی بیش از حد و بازداری در دو گروه مورد مطالعه دیده شد. در تحقیقی که بر روی طرحواره‌های ناسازگار اولیه در مجرمان جنسی (۳۰ سال به بالا) و افراد عادی در شهر تهران انجام گرفت چهار طرحواره رهاشدگی، بی‌اعتمادی، وابستگی و آسیب‌پذیری به ترتیب از بیشترین به کمترین توانایی پیش‌بینی عضویت افراد در گروه‌های مجرم و غیر مجرم را ارائه نمود (۲۴).

در پژوهش‌های پیشین؛ طرحواره‌های ناسازگار اولیه و عوامل مرتبط با آن در جوامع آماری مختلف (دانشجویان، دانش آموزان و...) بررسی گردیده است، امّا پژوهشی که طرحواره‌های ناسازگار اولیه و ارتباط آن با سبک‌های دلبستگی را در جمعیت زندانیان کشور ایران بررسی نماید یافت نشد؛ بنابراین با توجه به نقش طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دل‌بستگی در شکل‌گیری اختلالات شخصیت و ارتباط اختلالات شخصیت با بروز جرم در زندانیان، این پژوهش در پی پاسخ به این سؤال است که کدام طرحواره‌ها، متداول‌ترین طرحواره‌های ناسازگار در زندانیان دارای اختلال شخصیت مرزی هستند؟ و آیا بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی در زندانیان دارای اختلال شخصیت مرزی ارتباط وجود دارد؟

مواد و روش‌ها

با توجه به هدف پژوهش، این مطالعه توصیفی مقطعی بر روی زندانیان دارای اختلال شخصیت مرزی زندان همدان در سال ۱۳۹۶ با روش نمونه‌گیری هدفمند بر روی ۱۱۰ نفر انجام گرفت. این بیماران پیش‌تر بر اساس مصاحبه بالینی توسط روانشناس و روان‌پزشک و اجرای آزمون شخصیت میلون III، به‌عنوان بیمار دارای اختلال شخصیت مرزی تشخیص داده شده بودند و در بانک اطلاعاتی بیماران روانی زندان پرونده بالینی داشتند. افرادی که دارای اختلالات مرتبط با مصرف مواد بودند از مطالعه کنار گذاشته شدند. برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه‌های سبک‌های دلبستگی بزرگسالان (RAAS -Revised Adult Attachment Scale) و طرحواره‌های ناسازگار اولیه یانگ- فرم کوتاه (Young Schema Questionnaire- Short Form) استفاده گردید.

پرسشنامه سبک‌های دلبستگی بزرگسال

کولینز و رید (Reed & Cullens) بر اساس نظریه هازان و شاور (Hasan & Shawar) پرسشنامه سبک دلبستگی بزرگسال را تهیه کردند. این مقیاس شامل خود ارزیابی از مهارت‌های ایجاد روابط و خود توصیفی شیوه شکل‌دهی روابط دلبستگی نسبت به چهره‌های دلبستگی نزدیک است و مشتمل بر ۱۸ سؤال می‌باشد که از طریق علامت‌گذاری روی یک مقیاس ۵ درجه‌ای (از نوع لیکرت) سنجیده می‌شود. با تحلیل عوامل، ۳ زیر مقیاس که هر مقیاس شامل ۶ ماده است مشخص می‌شود، ۳ زیر مقیاس عبارت‌اند از: **وابستگی (Dependence):** میزانی را که افراد به دیگران اعتماد می‌کنند و به آن‌ها متکی می‌شوند به این صورت که آیا در مواقع

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-05]

[DOI: 10.29252/mcs.5.3.220]

لزوم قابل دسترسی‌اند، اندازه‌گیری می‌کند.

نزدیک بودن (Closeness): میزان آسایش در رابطه با صمیمیت و نزدیکی هیجانی را اندازه‌گیری می‌کند.

اضطراب (Anxiety): ترس از داشتن رابطه را می‌سنجد.

کولینز و رید بر اساس پژوهش بر روی ۳ گروه از دانشجویان نشان دادند، مقادیر آلفای کرونباخ در تمامی موارد مساوی یا بیش از ۰/۸۰ بود و آزمون از اعتبار بالایی برخوردار است. از سوی دیگر در پژوهش پاکدامن میزان اعتبار آزمون با استفاده از آزمودن مجدد به صورت همبستگی بین این دو اجرا مشخص شده است. این پرسشنامه (RAAS) در مورد ۱۰۰ دختر و پسر کلاس دوم دبیرستان که به‌طور تصادفی انتخاب شده بودند اجرا گردید. نتایج حاصل از دو بار اجرای این پرسشنامه با فاصله زمانی یک ماه از یکدیگر بیانگر آن بود که این آزمون در سطح ۰/۹۵ دارای اعتبار است.

پرسشنامه طرحواره‌های ناسازگار اولیه یانگ- فرم کوتاه (SQ-SF)

این پرسشنامه با ۷۵ گویه توسط یانگ (۱۹۹۸) برای ارزیابی ۱۵ طرحواره ناسازگار اولیه ساخته شده است. این طرحواره‌ها عبارت‌اند از: محرومیت هیجانی (Emotional Deprivation)، طرد/ بی‌ثباتی (Abandonment/Instability)، بی‌اعتمادی/ بدرفتاری (Mistrust/Abuse)، انزوای اجتماعی/ بیگانگی (Social isolation/Alienation)، نقص/ شرم (Defectiveness / Shame)، شکست (Failure) وابستگی/ بی‌کفایتی (Dependent / Incompetence)، آسیب‌پذیری نسبت به بیماری (Vulnerability to Harm or Illness)، خود تحول نایافته/ گرفتار (Enmeshment/ Undeveloped Self)، اطاعت (Subjugation)، فداکاری (Self-Sacrifice)، بازداری هیجانی (Emotional Inhibition)، معیارهای سرسختانه/ بیش انتقادی (Unrelenting Standards/ Hyper Criticalness)، استحقاق/ بزرگ‌منشی (Entitlement / Grandiosity) و خودکنترلی ناکافی (Insufficient Self Control). هر پرسش بر یک مقیاس ۶ درجه‌ای نمره‌گذاری می‌شود (۱ برای کاملاً نادرست و ۶ برای کاملاً درست) در این پرسشنامه هر ۵ پرسش یک طرحواره را می‌سنجد. چنانچه میانگین هر خرده مقیاس بالاتر از ۲/۵ باشد آن طرحواره ناکارآمد است. پایایی و روایی این ابزار در پژوهش‌های متعددی به اثبات رسیده است برانف (Baranoff) و تِین (Tian). هنجاریابی این پرسشنامه در ایران توسط آهی در دانشگاه‌های تهران انجام گرفته است. همسانی درونی با استفاده از آلفای کرونباخ در جمعیت مؤنث ۰/۹۷ و در جمعیت مذکر ۰/۹۸ به‌دست‌آمده است. در پژوهش شهامت، ثابتی و رضوانی آلفای به دست آمده ۰/۹۶ بوده است. ابتدا زندانیان شرکت کننده در پژوهش از هدف انجام پژوهش مطلع گردیدند و کسب رضایت آگاهانه‌ی کتبی از آن‌ها انجام گرفت. همچنین اطمینان لازم از محرمانه بودن اطلاعات وارده به آن‌ها داده شد و آزمون طرحواره‌های یانگ و سپس پرسشنامه سبک‌های دلبستگی به اجرا درآمد. داده‌های این پژوهش با استفاده از شاخص‌های توصیفی و همبستگی پیرسون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

بر اساس اطلاعات دموگرافیک در جدول شماره ۱، ۳۰ درصد زندانیان متأهل و ۶۵ درصد مجرد بودند. سطح تحصیلات زندانیان، ابتدایی (۴۰ درصد)، راهنمایی (۲۰ درصد) و متوسطه (۳۳ درصد) بود. بیشترین جرم مربوط به مواد مخدر (۵۰ درصد) و سپس سرقت (۳۰ درصد) بود.

بر اساس نمودار شماره ۱ متداول‌ترین طرحواره‌های ناسازگار اولیه به ترتیب، بی‌اعتمادی/ بدرفتاری (۲۵)، نقص و شرم (۲۴)، رهاشدگی/ بی‌ثباتی (۲۳)، خویشتن‌داری/ خودانضباطی ناکافی

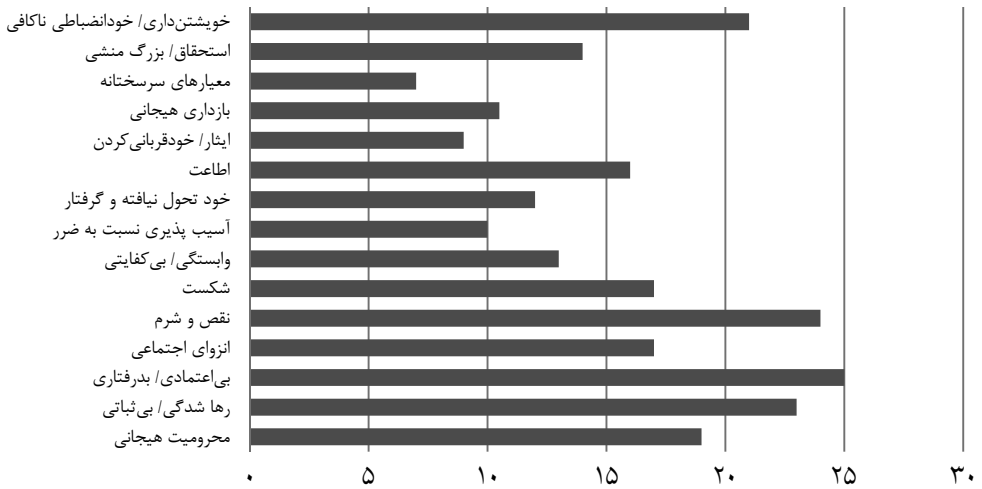
جدول ۱- ویژگی‌های جمعیت شناختی شرکت کنندگان در پژوهش

ویژگی‌ها		فراوانی	درصد
تحصیلات	بی‌سواد	۸	۷
	ابتدایی	۴۴	۴۰
	راهنمایی	۲۲	۲۰
	متوسطه	۳۶	۳۳
وضعیت تأهل	مجرد	۷۱	۶۵
	متأهل	۳۳	۳۰
نوع جرم	توزیع و فروش مواد مخدر	۵۵	۵۰
	سرقت	۳۳	۳۰
	سایر	۲۲	۲۰

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-05]

[DOI: 10.29252/mcs.5.3.220]

نمودار ۱ - میزان طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در زندانیان دارای اختلال شخصیت مرزی

(۲۱) و محرومیت هیجانی (۱۹) بود.

همچنین بر اساس نتایج آزمون سبک‌های دلبستگی در نمودار شماره (۱)، میانگین نمرات دلبستگی ایمن ۱۱، اجتنابی، ۱۲ و دوسوگرا ۱۵/۵ و انحراف معیار به ترتیب ۴/۲۳، ۴/۰۵ و ۵/۹۹ بود. بر اساس اجرای آزمون همبستگی پیرسون در جدول شماره ۲، بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و سبک دلبستگی ایمن رابطه معکوس معنادار وجود داشت (۰/۷۵-) و بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و سبک دلبستگی دوسوگرا همبستگی مثبت و معنادار وجود داشت (۰/۹۴). بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و سبک دلبستگی اجتنابی همبستگی منفی وجود داشت (۰/۱۷-) اما رابطه معنادار نبود.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف بررسی ارتباط طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی در زندانیان دارای اختلال شخصیت مرزی زندان مرکزی همدان انجام شد. نتایج پژوهش نشان داد بیشترین طرح‌واره‌های ناسازگار در زندانیان دارای اختلال شخصیت مرزی مربوط به بی‌اعتمادی/ بدرفتاری، نقص و شرم، رهاشدگی/ بی‌ثباتی، خویشتن‌داری/ خودانضباطی ناکافی و محرومیت هیجانی است. یافته‌های پژوهش با نتایج سایر پژوهش‌ها (۸، ۱۳، ۲۳، ۲۴) همخوانی دارد. همچنین، یافته‌های پژوهش تأییدی بر نظریه‌ی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه یانگ هست. در این نظریه فرض بر این است که در افراد دارای اختلالات شخصیت، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه نقش مهمی را در ایجاد و تداوم اختلال به عهده دارند. طرح‌واره‌های بی‌اعتمادی/ بدرفتاری و نقص و شرم از اساسی‌ترین طرح‌واره‌ها در شکل‌گیری اختلال شخصیت مرزی مطرح شده است که در این پژوهش جزء متداول‌ترین طرح‌واره‌های زندانیان دارای اختلال شخصیت مرزی بودند. بر اساس نتایج پژوهش‌ها؛ طرح‌واره‌های حوزه طرد و بریدگی و حوزه دیگر جهت‌مندی به طور کامل رابطه بین دلبستگی اضطرابی و آسیب شناسی روانی را وساطت می‌کنند و طرح‌واره‌های حوزه طرد و رهاشدگی تا حدی ارتباط بین دلبستگی اجتنابی و آسیب شناسی روانی وساطت می‌کنند (۲۵). دیگر پژوهش‌های همسو نشان داد جوانانی که در کودکی به عنوان دلبسته‌ی ناایمن طبقه‌بندی شده بودند برخلاف همسالانی که دلبستگی ایمن داشتند، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه بیشتری دارند (۲۶).

در تبیین بالا بودن میزان طرح‌واره‌های عنوان شده؛ افراد دارای

جدول ۲ - همبستگی پیرسون بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی

سبک دلبستگی	طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه	انحراف معیار
سبک دلبستگی ایمن	۰/۷۵-	۴/۲۳
سبک دلبستگی اجتنابی	۰/۱۷-	۴/۰۵
سبک دلبستگی دوسوگرا	۰/۹۴	۵/۹۹
**P ≤ ۰.۰۱	N=۱۱۰	

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-05]
[DOI: 10.29252/mcs.5.3.220]

اختلال شخصیت مرزی حساسیت بالایی به طرد و تنهایی دارند (۲) و به این خاطر که قادر به تحمل طرد شدگی و تنهایی نیستند (رهاشدگی) بدون در نظر گرفتن شرایط و برای به دست آوردن حس کنترل و عدم رها شدگی وارد موقعیت‌های آسیب‌زا (آسیب‌پذیری نسبت به ضرر) می‌شوند به همین دلیل دچار شکست در روابط و موقعیت‌ها شده (شکست) که این امر اضطراب شدیدی را در آن‌ها شکل می‌دهد. این اضطراب شدید باعث می‌شود احساس عدم اعتماد به نفس کنند و خود را منزوی از اجتماع و افراد ببینند (انزوای اجتماعی) در پی این احساس انزوا و اضطراب شدید و عدم اعتماد به نفس افراد دارای اختلال شخصیت مرزی سعی در وابستگی به دیگران می‌کنند تا این احساس‌های خود را کاهش دهند. این شکست‌های متوالی و احساس اضطراب این افراد از دریافت نکردن حس امنیت و عشق در زمان کودکی نشأت می‌گیرد و همچنین از توجه نکردن والدین به احساسات کودک و رها کردن کودک برای انجام هر کاری بدون در نظر گرفتن عواقب آن شرایط (خویشتنداری ناکافی) (۲۶).

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که سبک‌های دلبستگی زندانیان دارای اختلال شخصیت مرزی به ترتیب دوسوگرا، اجتنابی و ایمن بود. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های قبلی (۲۰، ۲۲) همخوانی داشت. بر اساس نظریه دلبستگی، شکل‌گیری دلبستگی ناایمن (دوسوگرا) و همچنین آزارهای عاطفی و جنسی در دوران کودکی، آسیب‌پذیری برای مبتلا شدن به اختلال شخصیت مرزی ایجاد می‌کند. نتایج نشان داد که بین سبک دوسوگرا و طرحواره‌های ناسازگار اولیه رابطه مثبت بسیار بالایی وجود دارد؛ یعنی افرادی که سبک دلبستگی دوسوگرا داشتند طرحواره‌های ناسازگار بیشتری داشتند و افرادی که سبک دلبستگی ایمن داشتند از طرحواره‌های ناسازگار کمتری برخوردار بودند و این رابطه معکوس بود. این نتایج با تحقیقات قبلی (۱۵، ۲۲، ۲۷) همخوانی داشت. در تبیین می‌توان بیان داشت بر اساس بررسی بالینی بیشتر افراد شرکت کننده سابقه تروما در کودکی را داشته‌اند و آسیب‌های دوران کودکی من جمله تنبیهات شدید (والد تنبیه گر)، سابقه سوء استفاده جنسی، سوء مصرف مواد در اوایل نوجوانی، ربوده شدن و... در این افراد مشاهده شد. این آسیب‌پذیری‌ها که ناشی از فقدان والدین ایمن بوده است در شکل‌گیری سبک‌های دلبستگی ناایمن نقش عمده‌ای را ایفا نموده است. وجود والدین دارای اعتیاد، تن فروش و یا بی توجه به نیازهای این افراد در کودکی کاملاً به چشم می‌خورد که در شکل‌گیری سبک دلبستگی ناایمن در این افراد نقش مهمی دارد. بنابراین اثرات آسیب‌های دوران کودکی، سبک تربیتی نامناسب، ارتباطات ناسالم، اعتیاد و مشکلات والدین به عنوان پل ارتباطی بین شکل‌گیری سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه نیاز به بررسی بیشتر دارد.

بر اساس نظریه دلبستگی بالبی و نظریه طرحواره یانگ پنج نیاز اولیه در شکل‌گیری طرحواره‌ها نقش اساسی بر عهده دارند که یکی از آن‌ها سبک دلبستگی (ایمن- ناایمن) است. یانگ معتقد است که طرحواره‌های ناسازگار اولیه از نیازهای برآورده نشده دوران کودکی به وجود آمده‌اند که یکی از مهم‌ترین این نیازها، نیاز به دلبستگی ایمن به دیگران می‌باشد. این بیماران سبک دلبستگی درهم ریخته‌ای دارند. این امر به دلیل موقعیت غیرقابل حلی است که آن‌ها در دوران کودکی از سر گذرانده‌اند که در آن با والدی خطرناک یا تهدید کننده و درعین‌حال مأمنی بالقوه ایمن زندگی کرده‌اند (۲۸). نتایج به دست آمده نشان می‌دهد طرحواره‌های ناسازگار اولیه (در تعامل با سبک‌های دلبستگی) در بیماران مبتلا به اختلال شخصیت مرزی ناکارآمد می‌باشند. تشکیل سبک‌های دلبستگی ناایمن (دوسوگرا- اجتنابی) با افزایش طرحواره‌های ناسازگار اولیه در زندانیان همراه است. بر این اساس می‌توان با شناسایی کودکان دارای سبک دلبستگی ناایمن، در پی پیشگیری و درمان این افراد برآمد و راهبردهای مداخله‌ای مناسبی را در جهت تعدیل این سبک‌ها برای پیشگیری از تشکیل طرحواره‌های ناسازگار به عمل آورد.

محدودیت مطالعه این بود که در یک زندان از یک شهر (همدان) و نیز تنها بر روی مردان اجرا گردیده بود و طبعاً نمی‌تواند بیانگر جمعیت زندانیان کل کشور باشد.

تشکر و قدردانی

از تمامی شرکت کنندگان در این پژوهش کمال قدردانی را داریم.

تضاد منافع

نویسندگان مقاله حاضر تصریح می‌نمایند هیچ گونه تضاد منافعی در خصوص مطالعه فوق وجود ندارد.

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-05]

[DOI: 10.29252/mcs.5.3.220]

References

1- Iverach L, Jones M, O'Brian S, Block S, Lincoln M, Harrison E, et al. Screening for personality disorders among adults seeking speech treatment for stuttering. J fluency disorders. 2009;34(3):173-86.

2- Association AP. Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5®): American Psychiatric Pub; 2013.

3- Fazel S, Danesh J. Serious mental disorder in 23000 prisoners: a systematic review of 62 surveys. Lancet. 2002;359(9306):545-50. DOI: 10.1016/S0140-6736(02)07740-1 PMID: 11867106

4- Azizi SY, Taati GM, Moradi R. The Prevalence of Mental Disorders Among Male Prisoners Referred to the Clinic of Central Prison of Hamedan, Iran. Military Caring Sciences. 2018;4(4):272-80.

5- Bahadori K, Khanjani Z. Personality traits predicting self-control and affective adjustment in offenders: an analysis of crime commission in terms if personality psychology. Scientific Journal Management System. 2017;9(2):1-18.

6- Devidson K. Cognitive Therapy in Personality Disorders. tehran: Roshd; 2004.

7- E yJ, S kJ, ME w. Schema therapy. A practitioner's guide. New York: Guilford; 2003.

8- Ghanbari Z, Jomehri F, Roshan R. Comparison of early abnormal schema and social anxiety in a group of applicants female for cosmetic surgery with a non-applicant group. Quarterly Journal of Health Psychology. 2015;4(14\):18-23.

9- Haghighat Manesh E, Agha Mohammadian Shaer Baf HR, Ali Ghanbari Hashem Abadi B, Mahram B. Early maladaptive schemas and schema domains in rapists. Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology. 2010;16(2):145-53.

10- Ghaderi F, Kalantari M, MEHRABI H. Effectiveness of group schema therapy on early maladaptive schemas modification and reduce of social anxiety disorder symptoms. Clinical Psychology Studies. 2016;6(24):1-28.

11- Yoosefi N. Comparison of the effectiveness of family therapy based on schema therapy and bowens emotional system therapy on the early maladaptive schema among divorce applicant clients. Journal of Fundamentals of Mental Health. 2012;13(52):73-356.

12- Ghadipasha M, Sardaripour M, Khoshravesh S. Comparison of the Preliminary Discordant Schema in Psychopath Men Offenders with Personality Disorder. Iranian Journal of Forensic Medicine. 2014;19(2):283-9.

13- Sohrabi F, Darabi A, Rastgoo N, Azami Y. Mediating Role of early maladaptive schemas in relation of attachment styles and depression in students Counseling Culture and Psycotherapy. 2016;7(25):91-110.

14- Hamidi S, Shareh H, Hojjat SK. Comparison of early maladaptive schemas and attachment styles in women with vaginismus and normal women. The Iranian Journal of Obstetrics, Gynecology and Infertility. 2015;18(155, 15):9-18.

15- Besharat M. An attachment theory explanation of personality disorders. 2006.

16- Wearden A, Peters I, Berry K, Barrowclough C, Liversidge T. Adult attachment, parenting experiences, and core beliefs about self and others. Personality and Individual Differences. 2008;44(5):1246-57.

17- Afshari nia K. The role of Attachment Styles and Early Maladaptive Schema in prediction of Mate Selection Preference of female students. Journal of Counseling Research. 2014;13(50):5-29.

18- Rezapour Mirsaleh Y, Eini E, Aeinparast N, Hashami F. The Efficacy of Attachment-Based Treatment on Family Function of Mothers with Insecure Attachment Style. Clinical Psychology Studies. 2014;4(15):105-26.

19- Hamedi Z, Abdolvahab Samavi S, Askari M. The Relation between Family Function and Attachment Styles with Social Adjustment of Male and Female High School Students in Bandar Abbas. J Appl Environ Biol Sci. 2014.

20- Purmohammad V, Yaghoubi H, Yousefi R, Mohammadzadeh A, Najafi M. The Comparison of Maladaptive Schema and Lifestyles in Drug Dependence and Non-Drug Dependence People. Research on Addiction. 2013;7(27):107-24.

21- Savage J. The association between attachment, parental bonds and physically aggressive and violent behavior: A comprehensive review. Aggression and Violent Behavior. 2014;19(2):164-78.

22- Mohammadzadeh A. The Explanation of Schizotypal and Borderline Traits According to Attachment Dimensions and Basic Personality Traits. Iranian Journal of Psychiatry & Clinical Psychology. 2013;18(4):322-30.

23- Mohammad Amini M, Khorshidian N, Asadollahi Shahir A, Hashemian- Esfahani S, Najimi A. Early maladaptive schemas in borderline personality disorders patients. Health System Research. 2015;8.

24- Noferesti A, Akbari S. A comparison of schemas in sex offenders and non-offenders. Knowledge & Research in Applied Psychology. 2017;14(52):120-9.

25- Bosmans G, Braet C, Van Vlierberghe L. Attachment and symptoms of psychopathology: early maladaptive schemas as a cognitive link? Clin Psychol Psychother. 2010;17(5):374-85. DOI: 10.1002/cpp.667 PMID: 20013761

26- Farrell JM, Shaw I, Shaw IA. Group schema therapy for borderline personality disorder: A step-by-step treatment manual with patient workbook: John Wiley & Sons; 2012.

27- Hanaei N, Mahmood Alilou M, Bakhshi Pour Roudsari A, Akbari I. Mentalities sketches, experience of child abuse and attachment styles with borderline personality disorder. Clinical Psychology & Personality. 2015;2(12):101-20.

28- Alilou M, Khanjani Z, Bayat A. Prediction of Anxiety-Related Emotional Disorders in Adolescences Based on Emotion Regulation, Coping Strategies and Symptoms Borderline Personality Disorder. Clinical Psychology Studies. 2017;7(25):107-28.

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-05]

[DOI: 10.29252/mcs.5.3.220]

Relationship between Early Maladaptive Schemas and Attachment Styles in Prisoners with Borderline Personality Disorder in Hamadan Prison Center

*Shojaadini. E[1], Azizi saeid. Y[2]

Abstract

Introduction: Insecure attachment styles can have an impact on the future of individuals as one of the most important factors in the initial creation of maladaptive schemes, especially in prisoners with personality disorders.

Objective: The aim of this study was to investigate the relationship between Attachment Styles and Early Maladaptive Schemas in Hamadan Central Prison in 2017.

Material and Methods: The sample ,in this study, included 110 prisoners with borderline personality disorder at the central prison of Hamadan in 2017. The patients were previously diagnosed with psychological and psychoanalysis by a clinical interview and Millon Clinical Multiaxial Inventory (MCMI_III). The Yang Scheme (Short Term) and then the Revised Adult Attachment Scale were applied and the data were analyzed using Pearson Correlation method.

Results: The most promising early maladaptive suggestions were mistrust / mistreatment (25), violation and shame (24), abandonment (23), inadequate self-discipline (21) and emotional deprivation (19), respectively. The mean of attachment scores was 11, avoidance 12 and ambivalent 15.5 and there was a significant inverse correlation between the early maladaptive scheme and safe attachment style (r = 0.75), and there was a positive and significant correlation between early maladaptive scheme and ambivalent attachment style (r=0.94).

Discussion and Conclusion: Prisoners with borderline personality disorder who had Ambivalent attachment style had more and those with secure attachment had less maladaptive schemas.

Keywords: Attachment Style, Borderline Personality Disorder, Prisoner, Early Maladaptive Schemas.

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-05]

[DOI: 10.29252/mcs.5.3.220]

Shojaadini E, Azizi Saeid Y. Relationship between Early Maladaptive Schemas and Attachment Styles in Prisoners with Borderline Personality Disorder in Hamadan Prison Center. Military Caring Sciences. 2018; 5 (3). 220-227.
Submission: 24/11/2018 Accepted: 24/12/2018 Published: 15/3/2019

1- (*Corresponding Author) MSc in General Psychology, Psychology Department, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Kerman, Iran. Email: elshojaei@yahoo.com
2- Ph.D, Educational Psychology, Psychology Department, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Saveh, Iran.